

Conurbant

Uzajamni pristup ravnopravnih partnera s ciljem uključivanja konurbacija i proširenih urbanih područja EU u Sporazum gradonačelnika

ZAVRŠNA BROŠURA

Velike promjene započinju u malim gradovima

Co-funded by the Intelligent Energy Europe
Programme of the European Union

www.conurbant.eu

CONURBANT

**Uzajamni pristup ravnopravnih partnera s ciljem uključivanja
konurbacija i proširenih urbanih područja EU u Sporazumu
Gradonačelnika**

Završna brošura (Završni izvještaj za objavljivanje)

Puni naziv projekta:
An inclusive peer-to-peer approach to involve EU conurbations and wide urban areas in participating to the Covenant of Mayors

Akronim: CONURBANT

Br. Ugovora:
IEE/10/380/SI2.589427

D1.2: Završna brošura –
Završni izvještaj za tisak

Svibanj 2014

Autor /odgovorni
partner
Gospodarska i
industrijska komora
Vratsa
24 Hristo Botev Str,
Vratsa, Bugarska
e-mail: cci-vr@online.bg
Tel: +359 92 660271
web: www.cci-vratsa.org

Brošuru sastavila CCI
Vratsa, uz priloge svih
projektnih partnera

Isključiva odgovornost za
cjelokupni sadržaj ove
publikacije leži na
autorima. Ova
publikacija ne odražava
nužno mišljenje
Europske unije. Ni
EASME niti Europska
komisija nije odgovorna
za bilo kakvo korištenje
informacija koje ova
publikacija sadrži.

Co-funded by the Intelligent Energy Europe
Programme of the European Union

SADRŽAJ:

I. Sažetak	3
1. Uvod	3
2. Ciljevi	3
3. Izvori financiranja	3
4. Ciljane grupe	3
5. Ključni sudionici	3
6. Partnerski pristup u izradi SEAP-a	4
II. AKTIVNOSTI I REZULTATI – IZJAVE KLJUČNIH SUDIONIKA	5
II.1. Grad Vicenza, Italija	5
II.2. SOGESCA SRL, Italija	6
II.3. Grad Padova, Italija	8
II.4. Grad Alba Iulia, Rumunjska	9
II.5. Grad Osijek, Hrvatska	10
II.6. Grad Palma de Mallorca, Španjolska	11
II.7. Albea, Španjolska	13
II.8. Grad Limassol, Cipar	14
II.9. Stratagem Energy Ltd., Cipar	14
II.10. Grad Arad, Rumunjska	16
II.11. Grad Temišvar, Rumunjska	17
II.12. Grad Salaspils, Latvija	18
II.13. Ekodoma, Latvija	20
II.14. Grad Vratsa, Bugarska	20
II.15. Gospodarska i industrijska komora Vratsa, Bulgaria	22
III. PRIČE O USPJEHU	23
IV. KONTAKTI PARTNERSKIH ORGANIZACIJA	31

I. SAŽETAK

1. Uvod

Nema sumnje da se mnogi mali gradovi u Europskoj uniji suočavaju s velikim poteškoćama u energetsom upravljanju i planiranju. Jedan od razloga za to je nedostatak vještina i resursa. S druge strane, srednje veliki i veliki gradovi snose veću odgovornost vezanu uz veću gustoću ljudskih aktivnosti, ali i složenije probleme kao što su održivo korištenje zemljišta, njegovo planiranje te mobilnost.

U okviru Sporazuma gradonačelnika (*engl. Covenant of Mayors (CoM)*) projekt CONURBANT bio je usmjeren na pružanje pomoći srednje velikim i velikim gradovima te malim gradovima na njihovom urbanom području u rješavanju problema vezanih uz planiranje održivog korištenja energije kroz izgradnju kapaciteta putem podrške ravnopravnih partnera i obuke između gradova s više i onih s manje iskustva na ovom području. CONURBANT je bio uspješan projekt u kojem je sudjelovalo 15 partnera iz 7 zemalja. Započeo je u svibnju 2011. godine u sklopu programa Inteligentna energija Europe (*engl. Intelligent Energy Europe (IEE)*) i završio u svibnju 2014. godine.

2. Ciljevi

Projekt CONURBANT imao je četiri specifična, međusobno povezana cilja, koji su bili prepoznati kao kritični elementi koje je potrebno rješavati radi podrške energetske održivim zajednicama (*engl. Sustainable Energy Communities (SEC)*) u okviru Sporazuma gradonačelnika. To su:

- Uvesti pristup po principu partnerstva među jednakima (*peer-to-peer partnership*) između srednje velikih i velikih gradova EU, uključiti njihove manje, susjedne konurbacijske gradove te održati ulogu lokalne uprave kao političkog i administrativnog tijela koje predvodi svoju zajednicu u razvoju strategija za održivo korištenje energije.

- Izraditi, primijeniti i pratiti SEAP-e (*engl. Sustainable Energy Action Plan – Akcijski plan energetske održivosti razvika*) svih gradova na obuci i konurbacijskih gradova za vrijeme trajanja projekta, tražeći rješenja za korištenje

lokalnih resursa, uključivanje dionika te podizanje svijesti javnosti s ciljem prihvaćanja planiranja održivog korištenja energije kroz cjeloviti pristup.

- Garantirati institucionalizaciju održive energetske politike te osigurati koherentnu provedbu i politički kontinuitet SEAP-a za vrijeme trajanja projekta i nakon njega.

- Rezultate učiniti široko dostupnima i proširiti mrežu gradova i konurbacija koji su partneri na području korištenja energije (*energy twin-cities/conurbations*) na razini EU.

3. Izvor financiranja

Projekt CONURBANT bio je trogodišnji projekt financiran u sklopu programa Inteligentna energija Europe – broj ugovora: IEE/10/380/SI2.589427- CONURBANT

4. Ciljane grupe

Projekt je uključivao četiri glavne grupe sudionika:

- gradovi mentori koji su već stekli iskustvo u održivom korištenju energije na području svojih općina;
- gradovi na obuci (osam projektnih partnera) koji imaju malo ili nimalo znanja o energetsom planiranju, uključujući energetske učinkovitost, održivi transport, itd.;
- tehnički partneri koji lokalnim upravama mogu prenijeti svoje znanje i iskustvo;
- konurbacijski gradovi, odnosno urbana naselja u blizini gradova mentora i gradova na obuci koji su korisnici projekta.

5. Ključni sudionici

Ključni sudionici projekta su oni koji su bili:

- neposredno uključeni u podršku ravnopravnih partnera i obuku na razini EU i lokalnoj razini,
- neposredno uključeni na lokalnoj razini u izradu i provedbu SEAP-a,
- neposredno doprinijeli uspješnom širenju mreže gradova i konurbacija koji su partneri na području korištenja energije širom EU,
- Lokalni političari i donositelji odluka, uključujući također i čelnike oporbe, imaju osobito važnu ulogu, budući da su oni ključ za uspješnu provedbu SEAP-a i njihovu institucionalizaciju;

Gradovi mentori: prenošenje iskustva, obuka i praćenje gradova na obuci po principu ravnopravnih partnera;

- Drugi stručni gradovi u Europi: dodatna razmjena iskustva i dobre prakse među partnerima, studijska putovanja koja nisu puno koštala (jer su već bila organizirana u sklopu drugih SEC projekata);

- Konurbacijski gradovi: uvesti „konurbacijski pristup“ dajući teritorijalnu koherentnost i kontinuitet konkretnim aktivnostima koje zahtijevaju širi teritorijalni pristup;

- Lokalni tehnički stručnjaci: lokalna podrška u provedbi određenih aktivnosti (inventar emisije stakleničkih plinova, izrada i provedba SEAP-a);

- Lokalne zajednice / dionici foruma: izrada lokalnih SEAP-a po principu odozdo prema gore, doprinos definiranju lokalnih zadataka i lokalnih projekata te podrška u provedbi lokalnih aktivnosti predviđenih SEAP-om.

1. Partnerski pristup u izradi SEAP-a

Da bi se postigli ciljevi projekta, napravljeno je nekoliko koraka za učenje među partnerima:

Prvi korak je bila organizacija tri centralizirana seminara za obuku za gradove na obuci s ciljem povećanja njihovog znanja o Sporazumu gradonačelnika, mogućnostima financiranja, tehničkim pitanjima poput energetske učinkovitosti i uključivanja dionika u obliku energetske foruma. Na temelju centraliziranih seminara za obuku organizirani su lokalni seminari za konurbacijska naselja te također za stručnjake iz gradova na obuci da bi se proširio broj sudionika. Obuku su prošla ukupno 448 stručnjaka.

Drugi korak partnerskih aktivnosti bio je stvaranje partnerstava na području korištenja energije. U inicijalnoj fazi projekta svaki grad mentor odabrao je četiri grada za obuku. Nakon toga su ti gradovi također podijeljeni u parove. Tijekom projekta organizirane su mnoge partnerske aktivnosti, kao što su posjeti gradova mentora gradovima na obuci, zatim posjeti u paru gdje se proučava najbolja praksa te redovni sastanci između gradova mentora i gradova na obuci (kao dio sastanaka u sklopu projekta).

Conurbant kick-off sastanak – 31/05/2014 – Vicenza, Italija

II. AKTIVNOSTI I REZULTATI – IZJAVE KLJUČNIH SUDIONIKA

Konzorcij projektnih partnera projekta CONURBANT sastojao se od 15 projektnih partnera iz sedam zemalja. Oni su imali različite uloge i zadaće unutar projekta.

Tko su oni? Odakle dolaze? Koje su bile njihove zadaće i uloge na projektu? Kakve su koristi imali od projekta? Kakve rezultate su postigli? Neka nam oni sami ispričaju...

II.1. Grad Vicenza, Italija

Vicenza je grad u Italiji koji ima oko 116.000 stanovnika na području koje se prostire na 80.49 km².

Grad Vicenza ima oko 1 000 zaposlenih koji rade u različitim jedinicama: među njima je Odjel za zaštitu okoliša, u suradnji s Uredom za europsku politiku, koji se sastoji od devet zaposlenika i koji je nadležan za područja europskih mreža, europskih projekata, uštedu energije, zaštitu okoliša (voda, zrak, tlo, otpad), partnerske aktivnosti. U suradnji s Teritorijalnim odjelom, kojemu Odjel za zaštitu okoliša pripada, ovaj odjel posjeduje stručnost na području mobilnosti, javnih radova i privatne gradnje. Grad ima iskustva u upravljanju i provedbi međunarodnih i transnacionalnih projekata suradnje, budući da je radio s različitim partnerima iz europskih i afričkih zemalja (na projektima Odjela za okoliš EU i projektima Odjela za obrazovanje EU na 7. Milenijskom cilju) u zadnjih 5 godina. Grad Vicenza potpisao je Sporazum gradonačelnika 18. studenog 2011. godine te je 14. veljače 2012. godine dao odobrio svoj SEAP, u sklopu aktivnosti predviđenih projektom CONURBANT kojeg je grad koordinirao.

Kao koordinator projekta CONURBANT, Grad Vicenza koordinirao je sve aktivnosti s ciljem postizanja sljedećih rezultata:

- 2 centralizirane edukacije u Vicenzi i Alba Iuliji (na edukaciji je sudjelovalo 80 pripadnika tehničkog osoblja i osobe koje sudjeluju u kreiranju politike)
- 2 studijska putovanja u Padovu i Alba Iuliju i najmanje jedno studijsko putovanje organizirano izvan Konzorcija
- 8 gradova na obuci i najmanje 40 konurbacijskih gradova obučavanih na lokalnoj razini (120 pripadnika tehničkog osoblja i osobe koje sudjeluju u kreiranju politike)
- 2 otvorene edukacije organizirane u Bruxellesu za gradove i općine EU (svaka po 20 sudionika, uključujući kreatore politike)
- Materijal za obuku bio je dostupan na nacionalnim jezicima i na engleskom jeziku
- 8 SEAP-a s aktivnim sudjelovanjem izrađenih u mentoriranim gradovima koji pokrivaju populaciju od oko 2 milijuna ljudi
- 40 SEAP-a s aktivnim sudjelovanjem u konurbacijskim gradovima koji pokrivaju populaciju od oko 350 000 ljudi
- 1 lokalni forum osnovan je u svakom gradu ili općini (4 lokalna sastanka, 3 tematske sjednice, 15 dionika po sastanku)
- Odabir 2 aktivnosti po svakom SEAP-u i provedba unutar prve godine nakon izrade SEAP-a (provedeno 96 aktivnosti)

- Provedeni postupci praćenja u svakoj konurbaciji
- Pregled svake konurbacije mentoriranih gradova izvršio je drugi mentorirani grad
- 1 strategija koju dijele svi odjeli grada ili općine i odobrena je uz uključanje političke opozicije
- 90% SEAP-a su odobrila lokalna vijeća
- 5 prijedloga za instrument tehničke pomoći ELENA za razvoj investicijskih planova (ukupno najmanje 375 milijuna eura)
- 1 Energetski dan na 10 područja obuhvaćenih projektom svake godine
- 10 konurbacija partnera na području korištenja energije potpisuje sporazum (50 novih potpisnika)

II.2. SOGESCA SRL, Italija

G. Camillo Franco
Upravitelj

SOGESCA Srl je osnovana 1986. godine u svrhu pružanja savjetodavnih usluga na području zaštite okoliša javnim tijelima i industrijskim poduzećima. Da bi mogla garantirati visoku pouzdanost i stalno poboljšanje svojih usluga, SOGESCA Srl se odlučila oslanjati na svoje ljudske resurse, budući da su oni varijabla koja je najvažnija i najviše utječe na proces pružanja usluga. Njezini timovi sastoje se od sposobnih certificiranih stručnjaka s posebnom obukom na području usluga i proizvoda koje nude, a koja je orijentirana na klijente. Inženjeri, kemičari, geolozi, biolozi, agronomi, arhitekti, ekonomisti, stručnjaci na području društvenih i političkih znanosti pružaju svoju stručnost te su ju spremni odgovarajuće dopunjavati da bi zadovoljili kompleksna pitanja vezana uz održivi razvoj, sigurnost i kvalitetu.

- Objedinjavanje komunikacijskih aktivnosti s postojećim zbivanjima i/ili onima koje organiziraju drugi IEE projekti

SOGESCA Srl iskustva u provedbi sustava za upravljanje okolišem i energijom u svim sektorima. Uz njezinu pomoć, Liceo Scientifico „Cornaro“ u Padovi postao je prva talijanska srednja škola koja je dobila EMAS registraciju (*EcoManagement and Audit Scheme - Europski sustav za upravljanje okolišem i reviziju*) te je SOGESCA također provela sustave upravljanja okolišem u nekoliko drugih škola.

SOGESCA Srl ima iskustvo u organiziranju edukacija s područja okoliša, energije i obnovljivih izvora energije, promičući ekološku kulturu, praksu uštede energije te potičući škole da ove predmete uključe u svoje obrazovne programe.

Edukacije o obnovljivim izvorima energije i racionalnom korištenju energije organizirane su, između ostalog, za Industrijsku udrugu regije Veneto.

SOGESCA Srl također ima veliko iskustvo u radu s javnim i privatnim tijelima te razvijanju pristupa odozdo prema gore, kao što je Lokalna agenda 21 koja je kroz iskustvo integrirana u sustave za upravljanje okolišem, kvalitetom i sigurnošću, zbrinjavanje otpada, energetske preglede te procjenu životnog ciklusa.

SOGESCA Srl koristi LA21 proces za energetske planiranje u talijanskim provincijama Genovi, Parmi i Modeni. Energetski pregledi nedavno su provedeni u nekoliko gradova i općina, a to su Venecija, Viadana, Asola, Casalmoro,

Redondesco, sustav upravljanja energijom grada Venecije.

Studije izvedivosti za upotrebu biomase (anaerobna razgradnja & fermentacija, uplinjavanje) provedene su u zadnjih nekoliko godina.

SOGESCA Srl radi s nekoliko talijanskih gradova, općina i provincija na pripremi prijedloga koje će predati za instrument tehničke pomoći ELENA pri Europskoj investicijskoj banci (engl. *European Investment Bank (EIB)*).

SOGESCA Srl je partner projekta IEE EGS koji je usmjeren na energetske edukaciju u srednjim školama i provedbu sustava za upravljanje energijom u školama.

SOGESCA Srl je partner projekta IEE SHEEP koji je usmjeren na promicanje proizvoda koji učinkovito koriste energiju.

Na kraju, SOGESCA Srl je tehnički promotor projekta IEE ENERGY FOR MAYORS kojeg vodi provincija Genova, a usmjeren je na izgradnju kapaciteta pratećih struktura Sporazuma gradonačelnika, izradu i provedbu SEAP-a te integraciju s Europskim standardom za upravljanje energijom EN 16001.

SOGESCA SRL nudi svoju tehničku podršku lokalnim upravama koje su uključene u projekt CONURBANT za talijanski konzorcij za izradu alata za inventar emisija, organizaciju lokalnog foruma (uključivanje dionika i građana) i izradu SEAP-a. SOGESCA je izradila inventare emisija za svih devet gradova i općina talijanskog konzorcija koji sudjeluje u projektu, uz pomoć tehničkog osoblja uprava koje su uključene u projekt. Svi inventari emisija nastali su

upotrebom stvarnih podataka o energetske potrošnji, zahvaljujući suradnji između lokalne uprave i komunalnih poduzeća koja se bave distribucijom električne energije i topline, a koja posluju u svakoj od tih gradova i općina. Inventari emisija predstavljeni su dionicima i građanima svakog od uključenih gradova i općina, potičući sudjelovanje u oblikovanju SEAP-a također kod predstavnika privatnog sektora. Aktivnosti koje su predložili građani i dionici koji su sudjelovali u lokalnim forumima omogućile su oblikovanje SEAP-a koji uključuje stvarne aktivnosti, uz visoki stupanj provjerljivosti, provedbe, mjerenja i praćenja. Svih devet SEAP-a koje je SOGESCA izradila u suradnji s gradovima i općinama koji su sudjelovali dobilo je suglasnost gradskog vijeća svakog od tih gradova.

Svaki od odobrenih SEAP-a sadrži detaljne informacije za svaki grad ili općinu o potrošnji energije u javnom i privatnom sektoru, zatim opis zemljišta, opis aktivnosti i strategije za smanjenje potrošnje, uštedu i proizvodnju energije, troškove svake aktivnosti te kvantificiranje smanjenja. Rad sa stvarnim podacima o potrošnji u javnom i privatnom sektoru omogućava izradu dovoljno detaljne analize i usvajanje mjera energetske učinkovitosti pri čemu se za svaku aktivnost lako mogu izmjeriti i pratiti emisije plinova u atmosferu.

II.3. Grad Padova, Italija

*Gđa. Daniela
Luise-
Direktora
Informambiente
Padova*

*G. Michele
Zuin-Projekt
menadžer*

Područje općine Padova obuhvaća površinu od 92,8 km². Stanovništvo broji oko 210 000 ljudi. Grad Padova ima poseban ured koji se zove Ured za Agendu 21. To je mjesto gdje se okupljaju radne grupe radi rasprave o određenim temama i razvijanja akcijskih planova za taj predmet. Radne grupe se sastoje od svih dionika toga grada. Svi aspekti vezani za lokalnu održivost i pomoć pri ostvarivanju ciljeva navedenih u Agendi 21, dokumentu konferencije održane 1992. godine u Rio de Janeiru, na lokalnoj razini mogu biti poticaj za osnivanje radne grupe. U lipnju 2011. gradsko vijeće je odobrilo gradski SEAP. Obavezali smo se da ćemo do 2020. godine smanjiti naše emisije iz 2005. godine za gotovo 21%, radeći na sljedećih 5 tematskih područja:

1. Nove energije s nula emisijom CO₂
2. Zeleniji i učinkovitiji grad
3. Pametne usluge i sustavi, pametne mreže
4. Poboljšanje kretanja na području grada
5. Gospodarstvo s niskim emisijama
6. Prilagodba klimi koja se mijenja

Kao grad stručnjak, Padova je imala ulogu mentora za 4 grada konzorcija, a to su Vicenza, Palma de Mallorca, Osijek i Limassol. Kroz zajedničke mentorske metode, ovaj grad je pomagao drugim gradovima kroz njihove partnerske sastanke te u svim fazama koje su prethodile izradi lokalnih SEAP-a. Grad Padova je obavio preglede u gradovima i malim općinama konurbacije da bi dobila potrebne informacije za bolje vođenje procesa u finalizaciji SEAP-a.

Osim toga, Padova je koordinirala radove konzorcija vezane uz Institucionalizaciju SEAP-a. Institucionalizacija SEAP-a znači postići da

aktivnost/proces planiranja u kojem se sudjeluje uđe u političku sferu grada ili općine te da vijeće tog grada ili općine prihvati rezultate procesa i utječe na daljnje odluke u kreiranju politike.

Rezultati institucionalizacije bi trebali omogućiti da nove smjernice stupe na snagu i imaju dugoročni utjecaj na cijelom teritoriju grada ili općine, uključujući i usmjeravajući odluke potrošača, odabir građana i poslovne strategije.

Kad bi grad ili općina radili samo na svojim objektima i svojoj stečevini, bilo bi nemoguće ostvariti ciljeve 20-20 u predviđenom roku. Institucionalizacija stoga znači da grad ili općina koristi SEAP za nastup „prema van“ i zahvaća teritorij na način koji je stabilan i može se pratiti, kroz lokalnu politiku vezanu uz energiju uz pristup koji uključuje više odjela.

Konurbacijski gradovi kroz ovaj proces sada imaju veće šanse za usvajanje energetske politike koja je općenito kompatibilna s dugoročnim planovima, pri tome izbjegavajući rizike vezane uz političke promjene. Conurbant cities, through this process, have now more chances to render energy policies in general more compatible with long term views, avoiding the risks related to political changes.

II.4. Grad Alba Iulia, Rumunjska

G. Nicolaie Moldovan
Upravitelj grada Alba Iulia

Grad Alba Iulia ima 63 000 stanovnika, a nalazi se u središnjem dijelu Rumunjske. Razvoj zajednice uz stvaranje uvjeta za gospodarski i društveni napredak za cijelu zajednicu jedan je od

glavnih ciljeva grada Alba Iulije.

Naš grad, „Drugi glavni grad“, nosi znakovito ime u povijesti Rumunjske zbog važnih povijesnih zbivanja koja su ostavila trag na ovom gradu. Alba Iulia je grad od nacionalne važnosti te je 2012. godine bio nominiran za Europsko odredište izvrsnosti u sklopu programa EDEN kojeg vodi Europska komisija.

Gradsko vijeće Alba Iulije je u zadnjih nekoliko godina dobilo financijsku podršku Europske unije i provelo projekata EU u ukupnoj vrijednosti od više od 150 000 000 eura, kao najvažniji investitor u gradu tijekom zadnjih pet godina. Alba Iulia usmjerena je na transformaciju grada u „zeleni grad“.

U skladu s odredbama ove strategije te kao potpisnik Sporazuma gradonačelnika, Alba Iulia već je ostvarila nekoliko investicijskih projekata usmjerenih na poboljšanje uvjeta okoliša u tom gradu. Mi smo bili prva lokalna uprava u Rumunjskoj koja je izgradila proizvodni kapacitet za energiju iz obnovljivih izvora. Koristili su se fotovoltaični i solarni paneli u sklopu projekta osiguranja energetske održivosti za četiri javne institucije. Proizvodnja električne energije je omogućena pomoću solarnog potencijala sastavljanjem, funkcioniranjem i povezivanjem na nacionalni energetski sustav od 1714 fotovoltaičnih panela s kumulativno instaliranom snagom od 257 kw, koja se sada odražava na računima za plin i električnu energiju kao ušteda od 80.000 eura godišnje. Alba Iulia ima jedan od najmodernijih javnih gradskih prijevoza u Rumunjskoj (2013. godine Gradsko društvo za javni prijevoz Alba

Iulije dobilo je nagradu IRU Bus Excellence Award za najboljeg autobusnog operatera u Europi), 85% škola i vrtića je toplinski izolirano, preko 17 hektara urbanih zelenih površina je uređeno u zadnje dvije godine te je izgrađeno više od 15 kilometara biciklističkih ruta, 90% grada je spojeno na kanalizacijski sustav, a novi kapacitet za otpadne vode trenutno je u procesu gradnje. Druga inicijativa grada Alba Iulije je modernizacija javne rasvjete u nekoliko gradskih ulica. Osim toga, rumunjska udruga za recikliranje je uz podršku gradske uprave Alba Iulije otvorila novu podružnicu u našem gradu da bi se omogućilo ekološko odlaganje otpada od električne i elektronske opreme. Ovo su samo neke od inicijativa provedene u Alba Iuliji te su predviđene gradskim SEAP-om.

CONURBANT je predstavljao dobru priliku za Alba Iuliju da poboljša sadržaj svog SEAP-a te da pripremi i preda nove projekte za financiranje, pri čemu vrlo obećavajući izvor predstavlja sljedeća financijska perspektiva Europske komisije za razdoblje 2014. – 2020.

Na ovom smo projektu bili voditelji jednog od radnih paketa posvećenog edukaciji i studijskim putovanjima te grad mentor za četiri partnera na projektu. Bila nam je čast imati priliku surađivati s partnerima na projektu s kojima smo imali priliku razmijeniti znanje i korisne informacije o izvedivosti i realizaciji projekata vezanih uz energetske investicije.

Kao voditelj Radnog paketa 2 i Zadaće centralizirane edukacije i studijskih putovanja, Alba Iulia je tijekom projekta bila usmjerena na izgradnju kapaciteta partnerskih gradova s manje iskustva na ovom području.

Radni paket 2 usmjeren je na izgradnju kapaciteta na dva načina: kao prvo, kroz razmjenu iskustava između ravnopravnih partnera (dobivanje uvida u radne procedure i poboljšanje razumijevanja izazova te prepoznavanja potencijalnih mogućnosti) i kao drugo, kroz niz više tehničkih/specijaliziranih prilika za učenje.

U okviru Zadaće centralizirane edukacije i studijskih putovanja, Alba Iulia bila je organizator centraliziranog programa obuke i domaćin studijskog putovanja.

Osim toga, Alba Iulia bila je mentor mentoriranim gradovima, a to su Arad, Temišvar, Salaspils i Vratsa. Tijekom realizacije SEAP-a za mentorirane gradove i gradove unutar njihovih vlastitih konurbacija, Alba Iulia je pružila podršku i prenosila svoje iskustvo u izradi i provedbi SEAP-a.

II.5. Grad Osijek, Hrvatska

Gđa. Mira Lizačić Vidaković
Viša stručna savjetnica

Osijek je po veličini četvrti grad u Hrvatskoj s ukupno 108 048 stanovnika prema popisu iz 2011. godine. To je najveći grad i gospodarski i kulturni centar istočne hrvatske regije Slavonije, kao i administrativni centar Osječko-baranjske županije. Osijek se nalazi na desnoj obali rijeke Drave, 25 km uzvodno od svog ušća u Dunav, na visini od 94 metra. Smješten na raskrižju važnih prometnih pravaca, Osijek ima dobru prometnu povezanost sa svim glavnim gradovima u regiji, a ona se odvija autoputovima i željezničkim rutama, kroz riječnu luku i aerodrom. Osijek njeguje čvrste i prijateljske odnose s 10 gradova prijatelja širom Europe, čime nastavlja svoju tradiciju prijateljskog i otvorenog europskog grada. Jedan od fokusa lokalne uprave grada Osijeka je uvođenje inovativnih metoda u upravljanje energijom – energetske uštede kroz energetske učinkovitost (mjere energetske učinkovitosti u javnim, stambenim i poslovnim objektima). Imajući na umu ulogu koju upravljanje energetske učinkovitošću ima te njegovo djelovanje na očuvanje okoliša, kao i očekivanja vezana uz taj utjecaj na rast gospodarstva i na poboljšanje ukupne kvalitete života, grad Osijek je poduzeo korake s ciljem promicanja mjera energetske učinkovitosti i upotrebe obnovljivih izvora

Da bi se ostvarili ciljevi mentorskih aktivnosti i onih između gradova partnera na području korištenja energije, predstavnici Alba Iulije koji su sudjelovali na projektu CONURBANT nekoliko puta su posjetili gradove kojima je Alba Iulia bila mentor.

Mi smo prvi grad iz konzorcija koji je završio SEAP-e gradova koji pripadaju konurbaciji Alba Iulia. Sva četiri SEAP-a završena su u ljeto 2013. godine, a dva od njih već je prihvatila EK

energije. Proveden je značajan broj projekata s ciljem edukacije i povećanja kapaciteta lokalnih uprava i poduzeća za veću upotrebu mjera energetske učinkovitosti i upotrebu obnovljivih izvora energije te radi stimuliranja opće javnosti da poduzme korake u ovom smjeru.

Da bi stvorio uvjete za veću primjenu mjera energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije te za prezentiranje mjera energetske učinkovitosti na demo objektima, grad Osijek je uspješno iskoristio sredstva EU i poduzeo značajne mjere za postizanje ciljeva koje je EU zacrtala do 2020. godine.

Grad Osijek bio je voditelj zadaće u Radnom paketu 4 za poglavlje pod nazivom Očekivani rezultati 4.5 - Izvještavanje o radnim grupama. Sve radne grupe u sklopu ovog projekta uspješno su vođene, ali s malim razlikama između partnera u organizacijskom konceptu grupa. Grupe su korištene za raspravu o problemima u izradi SEAP-a te za promicanje inicijative Sporazum gradonačelnika.

Grad Osijek potaknuo je četiri konurbacijska grada na potpisivanje Sporazuma gradonačelnika i početak izrade njihovih SEAP-a, kao i na suradnju s nama na postizanju ciljeva određenih projektom te na učenje od većih gradova o tome kako izaći na kraj s klimatskim promjenama i osigurati održivi razvoj.

SEAP-i za grad Osijek i četiri konurbacijska grada uspješni su izrađeni i učitani na stranicu

Sporazuma gradonačelnika. Također je donijeta odluka o zajedničkim mjerama za instrument tehničke pomoći ELENA.

Grad Osijek bio je mentorirani grad u ovom projektu te je bio povezan s gradom Limassolom na Cipru. S njima smo uspostavili odličnu vezu te smo bili u kontaktu tijekom cijele provedbe projekta, dijeleći ideje i dobru praksu te razgovarajući o poteškoćama s kojima smo se susretali u izradi SEAP-a. Oba su grada imala poteškoća u prikupljanju pravih informacija potrebnih za izračun točne energetske potrošnje i razine emisije CO₂, te pronalaženje pravih mjera koje ćemo uključiti u SEAP. Također se na kraju pojavio problem pronalaženja najboljih modela za financiranje mjera predviđenih SEAP-om.

Naš grad mentor bila je Padova za koju kao mentora i vodiča imamo samo riječi hvale. Padova nam je pomogla definirati moguća

sredstva za financiranje mjera iz SEAP-a i pružila nam je svoje primjere dobre prakse. Vodili su naš grad i Limassol kroz proces izrade naših akcijskih planova i omogućili pronalaženje najboljih mjera za njegovu provedbu. Na kraju, naše iskustvo u sudjelovanju modela suradnje po principu ravnopravnosti bilo je vrlo vrijedno. Ono je ojačalo vezu između gradova i olakšalo nam rješavanje poteškoća i zadržavanje fokusa na našim ciljevima, jer smo kontrolirali i pomagali jedni druge i na neki smo se način pozitivno natjecali jedan s drugim. Iz uvida u rad onih drugih imali smo mogućnost učiti ne samo iz naših postignuća, već i iz naših grešaka. Povezanost koja je nastala između svih partnera na ovom projektu sigurno će za rezultat imati partnerstvo na budućim projektima, osobito onima vezanima za provedbu SEAP-a izrađenih u sklopu ovog projekta

II.6. Grad Palma de Mallorca, Španjolska

*G. Roland
Bahon
Tehničar za
zaštitu
okoliša*

Grad Palma de Mallorca pridružio se projektu potpisivanjem Sporazuma gradonačelnika, uz jednoglasnu odluku vijeća lokalne uprave, u listopadu 2010. godine.

Projekt CONURBANT nastao je unutar programa IEE u svrhu širenja suradnje unutar Sporazuma gradonačelnika na male općine i gradove i njegovanja odnosa s velikim gradovima na tom istom urbanom području.

CONURBANT sadrži obveze Sporazuma gradonačelnika o 20%-tnom smanjenju emisije CO₂ u vremenskom razdoblju do 2020. godine kroz primjenu barem 20% obnovljive energije te 20% povećanja energetske učinkovitosti. U ovom kontekstu potrebno je izraditi referentni inventar emisija te SEAP.

Grad Palma de Mallorca sudjeluje u projektu CONURBANT kao mentorirani grad. Njegova je uloga postići oblikovanje urbanog područja u malim gradovima i gradovima srednje veličine, koji zatim mogu prenositi stručnost i sredstva za postizanje ovih ciljeva na Sporazum gradonačelnika. Ovo znanje su prethodno prenosila dva grada mentora (Padova i Alba Iulija) unutar projekta usmjerenog na druge mentorirane gradove. Ukratko, to je povratna informacija između mentoriranih gradova i gradova mentora te između ovih potonjih i malih ili srednjih gradova iz njihovih metropolitanskih područja. Projekt je pod vodstvom Odjela za zaštitu okoliša, infrastrukturu i teritorijalnu koordinaciju, a on surađuje s drugim odjelima te javnim poduzećima kao što su: Urbanizam, Mobilnost, E.M.T. (poduzeće za gradski prijevoz), EMAYA (poduzeće za vodoopskrbu i kanalizaciju), itd.

Grad Palma sudjelovao je u projektu u svojstvu mentoriranog grada. Tijekom projekta provedene su sljedeće aktivnosti:

Upravljanje Konzorcijem

Provedene aktivnosti odnosile su se na:

- Sudjelovanje na 1. sastanku Uprave projekta (Vicenza, Italija) – Palmu su tijekom trodnevnog sastanka predstavljale 2 osobe. Za ovaj sastanak pripremljena je prezentacija.
- Sudjelovanje na 2. sastanku Uprave projekta (Alba Iulia, Rumunjska) - Palmu je tijekom trodnevnog sastanka predstavljala 1 osoba.
- Sastanak u Bruxellesu
- Organizacija i sudjelovanje na sastanku (MM6) u Palmi.

Studijsko putovanje i edukacija – Provedene aktivnosti su uključivale:

- Sudjelovanje na Centraliziranoj edukaciji br. 1 u Vicenzi i Padovi i br. 2 u Alba Iuliji.
- Organizaciju i sudjelovanje u 2 edukacije na lokalnoj razini sa svim konurbacijskim gradovima oko Palme.
- Sudjelovanje i pripremu sadržaja za sastanak na Cipru: studijsko putovanje i edukacija.
- Edukaciju u Freiburgu.

Institucionalizacija - Provedene aktivnosti su uključivale:

- Pripremu zajedničkih alata za prikupljanje podataka i informacija koji će biti korisni za definiranje strategije grada u sljedećim zadacima.
- Uspostavljanje prethodnog kontakta s gradovima i općinama u konurbaciji da bismo ih obavijestili o početku procesa
- Dvije radionice u Bruxellesu

Izrada SEAP-a i pristup ravnopravnih partnera

- Provedene aktivnosti su uključivale:
- 29 posjeta radi energetske procjene gradskih objekata, kao uvod u pripremu inventara referentnih emisija.
- Izradu Referentnog inventara emisija.

- Izradu strategija i alata za uključivanje svih gradskih odjela u provedbu projekta Sporazum gradonačelnika i provedbu projekta CONURBANT.

- Izradu SEAP-a.

- Organizaciju i sudjelovanje na 4 lokalna foruma na lokalnoj razini.

- Organizaciju i sudjelovanje u 3 radne grupe, jedne od njih s međunarodnim sudionicima.

- Sudjelovanje u jednom pregledu ravnopravnih partnera (Palma-Vicenza).

Provedba SEAP-a - Provedba SEAP-a u Palmi još nije započela.

SEAP još uvijek nije odobren jer, u skladu s regionalnim Zakonom o utjecaju na okoliš, moramo proći proceduru integrirane procjene okoliša. Zbog ove procedure će odobrenje SEAP-a kasniti više od 6 mjeseci.

Praćenje i ocjenjivanje

- Alati za praćenje pripremljeni su u skladu s aktivnostima svakog radnog paketa.

- Ocjenjivanje centraliziranih aktivnosti edukacije za mentorirane općine i gradove i studijska putovanja.

- Palma odabire aktivnosti SEAP-a koje će biti provedene.

Aktivnosti komunikacije, diseminacije i umrežavanja - Provedene aktivnosti uključivale su:

- Osiguranje materijala za CCIV i CVI za letke i izradu web stranice.

- Buduće kontakte s drugim projektima i mogućim budućim partnerima

- Organizaciju Dana energije i drugih događanja

II.7. Albea, Španjolska

Gđa. Mònica
Rivera
Pomoćnik
direktora

Albea je neovisna konzultantska tvrtka specijalizirana za pronalaženje mogućih financijskih mehanizama za pružanje podrške provedbi strategija održivog razvoja.

Albea pomaže svojim klijentima, javnima ili privatnima, pronaći i koristiti one instrumente i programe koji su najprikladniji za njihove specifične potrebe financiranja.

Albea se u početku fokusirala na oblikovanje, provedbu i ocjenjivanje politike održivog razvitka prilagođenih zahtjevima klijenata. Tvrtka je od tada razvila posebnu stručnost u financijskom inženjeringu što je trenutno njezina osnovna djelatnost, iako još uvijek pruža usluge po mjeri i po sistemu „ključ u ruke“.

Njezin integrirani pristup financijskom inženjeringu jamstvo je kvalitete i uspjeha dok pružamo podršku i pomažemo projektima za održivi razvoj. Albea nudi sljedeće konzultantske usluge:

- Definiranje strategija i akcijskih planova uz podršku u vođenju projekta
- Traženje i pronalaženje najprikladnijih načina financiranja
- Pisanje prijedloga i koordiniranje nacionalnih i međunarodnih projekata
- Edukaciju

• Ocjenjivanje

- Referentne vrijednosti i prednost zbog iskustva.

Albea se može priključiti u bilo kojoj fazi projekta, od postavljanja dijagnoze do provedbe projekta, te pružiti usluge ocjenjivanja vezano uz javnu politiku za ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama ili primijeniti alate kao što su Europska nagrada za energiju (*engl. European Energy Award (eea®)*) i SEAP.

Albea pomaže lokalnim vlastima i tvrtkama u njihovoj potrazi za najadekvatnijim načinima financiranja te u izradi tehničkih i ekonomskih prijedloga: reformuliranje ideja, sinergija, poslovni plan i analiza isplativosti projekta, potraga za partnerom, pisanje prijedloga, komparativna analiza različitih opcija ili bilo koja druga dodatna analiza.

ALBEA je ponudila svoju tehničku podršku španjolskim gradovima i općinama uključenima u projekt CONURBANT. Palma je također dobila njihovu tehničku podršku u izradi alata za inventar emisija, organiziranju lokalnog foruma (uključivanje dionika i građana) i izradi SEAP-a koji još uvijek čeka odobrenje gradskog vijeća. ALBEA je također vodila praćenje i ocjenjivanje aktivnosti na projektu u svrhu poboljšanja kvalitete obavljenog posla te predstavljanja prilike za konstantno poboljšanje rezultata. Albea je također ocijenila ulogu gradova mentora u pogledu provedbe partnerskog pristupa prema mentoriranim gradovima te između njih, kao i ulogu većih gradova u provedbi konurbacijskog pristupa koji uključuje manje gradove na istom urbanom području.

II.8. Grad Limassol, Cipar

G. Demetris Theotis
*Voditelj odjela za zdravlje
i zaštitu okoliša*

Limassol je drugi najveći grad na Cipru s 235 330 stanovnika na širem području (prema popisu iz 2011. godine). On je također geografski najveći grad te najveća općina na otoku, sa 101 000 stanovnika. Grad je smješten u zaljevu Akrotiri. Površina koja se proteže unutar granica grada Limassola prostire se na 34,87 km².

Limassol je postao jedan od najvažnijih turističkih, trgovačkih i uslužnih centara na ovom području. Poznat je po svojoj dugoj kulturnoj tradiciji te po Ciparskom Tehnološkom sveučilištu. Zainteresiranom posjetitelju dostupan je široki spektar aktivnosti i veliki broj muzeja i arheoloških lokacija. Stoga Limassol privlači veliki broj turista, uglavnom tijekom produljene ljetne sezone, sa smještajem u velikom broju hotela i apartmana. U tijeku je izgradnja velike

marine. Grad je također središte brojnih offshore kompanija. Limassol je najveća luka u mediteranskoj tranzitnoj trgovini te ima povijesno jake veze s obližnjim zemljama kao što su Libanon i Izrael.

Grad je:

- sudjelovao na svim sastancima vezanima uz projekt
- organizirao 4. sastanak uprave projekta i sudjelovao na njemu
- sudjelovao na svim edukacijama
- organizirao dvije lokalne edukacije i sudjelovao na njima
- potpisao Sporazum gradonačelnika
- uključio konurbacijske gradove
- pružio podršku prikupljanju podataka za referentne energetske vrijednosti i SEAP.
- organizirao i vodio 3 energetska foruma
- pružio podršku donošenju odluka o mjerama i aktivnostima SEAP-a
- organizirao i vodio 3 konurbacijske radne grupe
- organizirao 2 Festivala zelene energije u Limassolu
- pripremio sva potrebna izvješća o projektu.

II.9. Stratagem Energy Ltd., Cipar

G. Panos Antoniadis
Direktor projekta

Stratagem Energy Ltd je nezavisna grupa za istraživanje energije sa sjedištem u ciparskom Limassolu.

Posvećeni smo radu na energetski održivom razvitku, pružanju podrške lokalnim i vladinim upravama, malim i srednjim poduzećima i većim privatnim tvrtkama, sveučilištima i drugim istraživačkim institucijama na

području energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije.

Stratagem Energy su osnovale razne organizacije Europske unije kao što su EACI (European Agency for Competitiveness and Innovation) u svrhu sudjelovanja u projektima u okviru IEE Programa (Intelligent Energy Europe).

Imenovani smo Unutarnjim strateškim konzultantima za „Business Act“ u okviru Federacije ciparskih poslodavaca i industrijalaca (*engl. Cyprus Employers and Industrialists Federation (OEB)*) u Limassolu.

Stratagem Energy Ltd je također konzultant Limassola i okolnih gradova i općina za planiranje, oblikovanje i izradu SEAP-a kojim

će se do 2020. godine smanjiti emisija CO₂ za 20%.

Glavna uloga Stratagama kao tehničkog partnera bila je pružiti tehničku podršku gradu Limassolu u svim projektnim aktivnostima, a posebno u izradi SEAP-a za gradove Limassol, Kato Polemidia, Mesa Yitonia i Yermasoyia.

Nakon nekoliko sastanaka s gradovima i njihovog potpisivanja Sporazuma gradonačelnika, Stratagem je pripremio četiri Referentna inventara emisija.

Nakon završetka izrade tih inventara, osmišljene su mjere i aktivnosti SEAP-a uz

upotrebu vrijednih informacija i prijedloga djelatnika grada tijekom Lokalnih energetskih foruma i Lokalnih radnih grupa.

Na kraju, 4 SEAP-a su pripremljena, završena i učitana na web stranicu Sporazuma gradonačelnika.

Stratagem je također:

- pripremio sva potrebna projektna izvješća i sudjelovao na svim sastancima vezanima uz projekt.

- sudjelovao na svim edukacijama, energetske forumima i radnim grupama organiziranim u sklopu projekta.

II.10. Grad Arad, Rumunjska

Gđa. Claudia Macra
Upravitelj grada

Arad je glavni grad županije Arad, a nalazi se na obalama rijeke Moris te je smješten u dijelovima dviju povijesnih pokrajina Zapadne Rumunjske.

Grad ima 147 992 stanovnika, što ga čini 13. gradom po veličini u Rumunjskoj i trećim najvećim gradom u zapadnom dijelu zemlje.

Arad je najvažnija trans-europska ruta i čvorište željezničkog transporta u Zapadnoj

Rumunjskoj te je dio 4. Pan-europskog koridora koji povezuje zapadnu Europu i zemlje Srednjeg istoka.

Arad je grad impresivnih zgrada i arhitekture, s mnogima od najvažnijih lokacija smještenih u širokoj aveniji s tri trake. Grad ima bogatu kulturnu i povijesnu baštinu te posjetiteljima nudi pravi vanjski muzej arhitekturnih stilova karakterističnih za 18., 19. i 20. stoljeće.

U Aradu se nalazi i jedna od samo nekoliko utvrda građenih u stilu arhitekta Vaubana u Europi, sustav utvrda izgrađen u 18. stoljeću na lijevoj obali rijeke Moreš po nalogu habsburške carice Marije Tereze. Tvrđava Arad je trenutno vojna baza, ali ju grad planira pretvoriti u turističko odredište nakon završetka složenih radova na restauraciji.

Arad ima bogatu povijest i živopisan kulturni život te je kandidat za titulu Kulturne prijestolnice Europe u 2021. godini.

Arad je ponosan na svoj Državni filharmonijski orkestar i zbor te Koncertnu halu poznatu po najboljoj akustici u ovom dijelu Europe, zatim klasično kazalište "Ioan Slavici" te Lutkarsko kazalište. Također je poznat po organizaciji važnih nacionalnih i međunarodnih festivala, četiri umjetničke galerije, muzeju s odjelima za arheologiju, povijest, prirodne znanosti i umjetnost te po velikoj županijskoj knjižnici koja broji 500 000 publikacija, od kojih su 22 000 rijetke knjige.

Arad ima dva sveučilišta, državno i privatno, te preko dvadeset srednjih škola.

Grad Arad član je Kluba Strassbourg i jedan od osnivača klupskog Odbora za zelenu energiju, član je Sporazuma gradonačelnika, AVEC-a (Alliance de Villes Européennes de Culture), UCLG-a (*engl. United Cities and Local Governments - Ujedinjeni gradovi i lokalne uprave*) te Europske društvene mreže.

U lipnju 2010. godine lokalna uprava odobrila je sudjelovanje Arada u projektu i pristupanje Sporazumu gradonačelnika. Izjava o pristupanju Sporazumu gradonačelnika potpisana je 13. rujna 2011., nakon čega je uslijedilo sudjelovanje na ceremoniji potpisivanja Sporazuma gradonačelnika (Bruxelles, 29. studenog 2011. godine). Predstavnici Arada znali su od početka projekta da je za postizanje ambicioznih ciljeva vezanih za izradu i provedbu SEAP-a važno stvoriti jak i odlučan tim te u ovaj dugoročni proces uključiti kreatore politike, političare, tehničko osoblje i dionike.

Osim tima za vođenje projekta CONURBANT, lokalno je vijeće imenovalo Radnu grupu za razvoj i provedbu SEAP-a koja se sastojala od 31 člana: predstavnika grada (izabrani dužnosnici, izvršni menadžeri, voditelji odjela, stručnjaci), predstavnika glavnih komunalnih poduzeća (gradsko grijanje, opskrba električnom energijom, lokalni transport, opskrba plinom, zbrinjavanje otpada), zatim Agencije za zaštitu okoliša, Gospodarske, industrijske i poljoprivredne komore, sveučilišta, školskog inspektorata.

Na sličan način su imenovane i Radne grupe za razvoj i provedbu SEAP-a u konurbacijskim

gradovima Lipova, Pecica, Nădlac i Sântana (5 – 7 članova).

U okviru projekta Arad je konurbacijskim gradovima ponudio podršku za sudjelovanje u Sporazumu gradonačelnika i u izradi njihovih SEAP-a:

Četiri konurbacijska grada dobila su informacije, upute i podršku korak po korak od grada Arad. Svi su potpisali Sporazum gradonačelnika 2011. godine te su sad među 65 rumunjskih potpisnika. Također su dobili organizacijsku podršku (u imenovanju vlastitih radnih timova, kao i u davanju informacija i uputa tim timovima), podršku za izradu Referentnog inventara emisija (za procjenu postojećih referentnih podataka za svaki konurbacijski grad; za definiranje ciljeva za smanjenje emisija, odabir prioriternih aktivnosti i mjera) te podršku u izradi SEAP-a (za pokretanje SMART aktivnosti s ciljem smanjenja emisija CO₂ za svaki relevantni sektor).

SEAP grada Arada opisuje 50 dobro definiranih mjera za smanjenje emisije CO₂ po glavi stanovnika do 2020. godine za 23% u odnosu na početnu godinu 2008. Plan je 14. kolovoza 2012. godine odobrilo lokalno vijeće Arada. Na dan 5. lipnja 2013. godine, Zajednički istraživački centar Europske komisije službeno je obavijestio gradonačelnika Arada da je SEAP grada Arada uspješno prošao detaljnu analizu, zadovoljivši svih šest kriterija te je stoga prihvaćen i objavljen na web stranici Sporazum gradonačelnika. SEAP-i za konurbacijske gradove izrađeni su u razdoblju od 2012. do 2013. godine. Od imenovanja radnog tima pa do odobrenja SEAP-a prolazilo je između 9 i 14 mjeseci.

Lokalni energetske forumi bili su vrlo korisni u izradi SEAP-a. Tijekom tih foruma su se po prvi puta sastali lokalna uprava i predstavnici raznih drugih grupa te su razgovarali o energiji imajući na umu zajedničku svrhu i zajednički tijekom aktivnosti. Uključivanje velikih grupa sudionika ponudilo je priliku za stvaranje ideja za projekte i mjere, kako „tradicionalne“, tako i one inovativne.

II.11. Grad Temišvar, Rumunjska

*Gđa. Iudit Bere –
Semeredi Savjetnica –
Direktorat za okoliš –
Gradsko vijeće Temišvara*

Smješten na 571 km udaljenosti od glavnog grada Bukurešta, Temišvar je najveći grad u Zapadnoj Rumunjskoj. To je glavni grad županije Timiș, koja je druga najveća županija u državi. Prema popisu iz 2011. godine, Temišvar ima 319 279 stanovnika.

Prema teoriji pola rasta, Temišvar se sastoji od 15 manjih zajednica koje čine konurbaciju Temišvara. Metropolitansko područje obuhvaća 365 777 stanovnika na površini od 1 070 km². Područje općine Temišvar se prostire na 130 km².

Temišvar je glavno gospodarsko, društveno i kulturno središte u zapadnom dijelu Rumunjske. Položaj grada blizu granice s Mađarskom i Srbijom omogućilo je Temišvaru da postane multikulturalno i gospodarsko čvorište između tri susjedne zemlje.

Položaj Temišvara između Istoka i Zapada, gdje se susreću najvažniji turistički tijekovi, stvara odlične prilike, prema nekima od najatraktivnijih odredišta u Europi (Budimpešta – 270 km, Beč – 478 km).

Temišvar je dobro povezan transportnom i komunikacijskom infrastrukturom. Ima pristup dvjema europskim cestama: E70 i E671 te međunarodnom aerodromu, drugom po veličini u Rumunjskoj. Temišvar također ima pristup – kroz kanal Bega – Pan-europskom koridoru br. 7, Dunav – Majna – Rajna.

Trgovina drži važan udio u lokalnom gospodarstvu, uz industriju, s lokacijama za proizvodnju koje pokrivaju nekoliko sektora, od elektronike, kemijske i automobilske industrije do telekomunikacija, što donosi 30% ukupnih prihoda u regiji. S gospodarskog gledišta Temišvar je sad važan dio Rumunjske koji po gospodarskim rezultatima zauzima drugo mjesto, nakon Bukurešta.

Temišvar je dobro poznat kao mjesto visokog obrazovanja, sa sveučilištima koja imaju dobru reputaciju, te po kulturnim objektima, ali i po prekrasnim povijesnim zgradama u starom dijelu grada. Uz bogatu baštinu i raznolikost, Temišvar je jako kulturno središte Rumunjske.

Općina Temišvar potpisala je Sporazum gradonačelnika 2010. godine. Izrađena je „Strategija i akcijski plan vezano za klimatske promjene, za borbu, ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama u gradu Temišvaru“. Sudjelovanje u projektu CONURBANT smatralo se odličnom prilikom.

Za vrijeme trajanja projekta Temišvar je kao mentorirani grad bio zainteresiran i aktivno uključen u privlačenje što više novih potpisnika inicijative Sporazum gradonačelnika, oblikujući konurbaciju Temišvar. 16 manjih gradova iz okruženja Temišvara i županije Timiș potpisalo je inicijativu Sporazum gradonačelnika i sudjelovalo na posebnoj edukaciji te u izradi Referentnog inventara emisija, kao i u pripremi i izradi SEAP-a.

Nakon aktivnosti u sklopu 16 lokalnih energetske foruma i radnih grupa, uz sudjelovanje više od 300 sudionika, konurbacijski gradovi izradili su SEAP-e uz pomoć smjernica Sporazuma gradonačelnika. Partnerski pristup među partnerima na projektu te podrška koju su ponudili iskusniji gradovi za rezultat je imala izradu osam SEAP-a, što pokriva populaciju od 40 156 stanovnika, s jasnim ciljem u postizanju smanjenja emisije CO₂ u visini od 17 441 tona CO₂. Investicije u završetak aktivnosti iz SEAP-a procijenjene su na ukupni iznos od 28 039 100 eura. Svi izrađeni SEAP-i bili su odobreni od strane lokalnih vijeća te su određene aktivnosti i mjere već provedene. Konurbacijski gradovi obvezali su se provesti aktivnosti koje bi za rezultat trebale imati smanjenje emisije CO₂, energetske uštede, postizanje ciljeva energetske učinkovitosti te najbolju upotrebu obnovljivih izvora energije.

Projekt CONURBANT omogućio je shvaćanje važnosti uloge dobro organiziranih lokalnih energetske foruma i radnih grupa u izradi i

provedbi SEAP-a. Uspjeh je ovisio o tome koliko su dionici i partneri bili uvjereni i spremni se pridružiti forumima i radnim grupama te koliko je komunikacija bila prilagođena svakoj kategoriji i kako se umrežavanje koordinira i poboljšava s ciljem učvršćivanja partnerstva i stvaranja novih. Organiziranje okruglih stolova bilo je dobro ocijenjeno među sudionicima te cijenjeno zbog mogućnosti razmjene ideja u prijateljskoj atmosferi. Također smo naučili da je dobra komunikacija ključna za uspjeh. Važno je izgraditi kredibilitet i postići vidljivost u specifičnim područjima energetske politike. U tu svrhu Dani energije i zbivanja vezana uz energiju predstavljaju dobru priliku za iskorak iz uobičajenih obrazaca te obraćanje građanima kao važnim partnerima u provedbi SEAP-a. Stvaranje sinergije između različitih aktivnosti projekata financiranih na razini EU i na nacionalnoj razini definitivno je faktor uspjeha za poboljšanje internih aktivnosti.

U sljedećem razdoblju bit će dovršeno još osam SEAP-a, a SEAP grada Temišvara bit će ponovo podvrgnut ocjenjivanju. Financiranje mjera i aktivnosti uključenih u SEAP ostaju glavni izazov pred lokalnom upravom.

Temišvar i konurbacijskih gradovi članovi su rumunjskog kluba Sporazum gradonačelnika te surađuju na postizanju ambicioznih ciljeva za postizanje i premašivanje cilja EU da se do 2020. godine emisija CO² smanji za 20%.

II.12. Grad Salaspils, Latvija

G. Mareks Kalniņš
Voditelj tehničkog odjela

Salaspils se nalazi u središnjem dijelu Latvije, na desnoj obali rijeke Daugave, na zaravni Ropazu u nizini Viduslatvija. Grad graniči s gradom Rigom i gradovima i općinama Stopini, Ropazi, Ikšķile i Kekava. Salaspils potpada pod planiranje grada Rige te je smješten u aglomeraciji glavnog grada Rige. Ovo područje se nalazi na gospodarski povoljnom geografskom položaju. Prometna infrastruktura grada i blizina Rige omogućila je da se Salaspils razvija kao logistički centar. Od velike je važnosti to što se ovdje križaju nacionalne i regionalne ceste i pruge. Da bi se Salaspils razvijao kao logistički centar, u planu je provedba projekta željeznice „Rail Baltica“, a u tom bi slučaju Salaspils bio značajna stanica za transfer proizvoda – Salaspils bi bio

čvorište na kojem bi se križale „Rail Baltica“ i željeznička linija Riga - Moskva.

Usprkos činjenici da je broj stanovnika u Latviji zadnjih godina u opadanju, stanovništvo regije Salaspils raste te je po broju stanovnika Salaspils veći od ostalih gradova i općina u okolini Rige. Do rasta stanovništva došlo je uglavnom zbog mehaničkog povećanja, budući da sve više ljudi odabire Salaspils kao svoje mjesto stanovanja zbog geografskog položaja, infrastrukture, prijevoza i kvalitete obrazovnih usluga. Ovdje također treba napomenuti da je Salaspils vodeći po uspostavljanju dijaloga s zajednicom, aktivno ju uključujući u proces donošenja odluka. Salaspils je 2012. godine bio prepoznat kao drugi najkreativniji grad u Latviji u kategoriji gradova srednje veličine zbog upotrebe

takozvanog pristupa zajedničke odgovornosti u aktivnostima uključivanja u rješavanje velikih izazova grada.

Salaspils je zauzeo svoju poziciju kao grad znanosti – ovdje se nalaze četiri znanstvene institucije: Institut za biologiju Sveučilišta u Latviji, Institut „Silava“ – Latvijski državni institut za istraživanja u šumarstvu, Institut za anorgansku kemiju pri Tehničkom fakultetu u Rigi te Institut za fiziku Sveučilišta u Latviji. U Salaspilsu se također nalazi nekadašnji nuklearni reaktor Instituta za kemijsku fiziku Sveučilišta u Latviji. Postoji jaka suradnja između lokalnih i znanstvenih institucija, koja je usmjerena ka cilju da Salaspils postane „pametan“ grad u kojem se razvijaju inovativne metode i poslovni centri za mlade, moderne i ekološke tvrtke. Od 2012. godine uvedena je tradicija proslave Tjedna znanosti koji se organizira kako bi se društvo upoznalo sa znanstvenim ustanovama koje se nalaze u Salaspilsu.

U Salaspilsu se također nalazi nekoliko atraktivnih turističkih objekata, kao što su Nacionalni botanički vrt, otok Dole i muzej Daugava, Salaspils Memorial, itd.

Za vrijeme trajanja projekta CONURBANT uspješno je izrađen (SEAP) za naš grad i za još 4 druga uključena konurbacijska grada (Ikšķile, Ķegums, Ogre, Lielvārde) te su sve ove SEAP-e odobrila lokalna vijeća. U SEAP su uvrštene kratkoročne, srednjoročne i dugoročne aktivnosti koje je potrebno provesti u svrhu postizanja smanjenja emisije CO₂ za 20% do 2020. godine. U izradi SEAP-a sudjelovao je naš tehnički partner EKODOMA. U izradi SEAP-a suočili smo se s izazovima u prikupljanju podataka za Referentni inventar emisija, budući da neki podaci stariji od pet do deset

godina nisu bili prikupljeni u našem gradu te nije bilo moguće pronaći sve podatke na jednom mjestu. Tijekom projekta organizirane su lokalne edukacije za lokalne stanovnike, gradske stručnjake i druge dionike, na kojima se naveliko raspravljalo o mjerama i aktivnostima koje moramo poduzeti u svrhu smanjenja emisije CO₂. Također su organizirani forumi i edukacije između konurbacijskih gradova gdje smo također razgovarali o gore navedenim mjerama i ciljevima te smo razmjenjivali dobru praksu onoga što smo napravili na drugom projektu na području energetske učinkovitosti (javni i stambeni objekti, ulična rasvjeta, itd).

Kroz sudjelovanje na sastancima u zemljama partnerima i partnerskim aktivnostima stekli smo dobra iskustva i razmijenili dobre prakse u energetske učinkovitosti i provedbi projekta. U našem gradu i konurbacijskim gradovima organizirani su Dani energije gdje su stanovnici i dionici imali priliku doznati više o tvrtkama koje vrše opskrbu energijom te o uslugama koje pružaju. U sklopu Dana energije posjetili smo druge gradove gdje smo se upoznali s njihovom dobrom praksom u energetske učinkovitosti. Dani energije su općenito bili organizirani radi informiranja dionika o aktivnostima za poboljšanje energetske učinkovitosti koje želimo provesti u našem gradu te o tome što stanovnici mogu napraviti u vlastitim domovima da bi smanjili emisiju CO₂ i poboljšali okoliš oko njihovog doma.

U budućnosti ćemo nastaviti provoditi mjere i aktivnosti za smanjenje emisije CO₂ koje smo unijeli u naš SEAP. Također ćemo nastaviti informirati stanovnike i dionike o energetske učinkovitosti i drugim mjerama za smanjenje emisije te poboljšanje okoliša u našoj regiji.

II.13. Ekodoma, Latvija

Gđa. Marika Rosā
Voditelj projekta

Ekodoma je osnovana 1991. godine s jednostavnom misijom: primijeniti energetske učinkovitost i obnovljive izvore energije u svrhu postizanja gospodarskog razvitka i zaštite okoliša. Svi u našoj tvrtki vjeruju da se održivi razvoj temelji najprije na energetske učinkovitosti, a zatim na održivoj opskrbi energijom.

Sada smo vodeća latvijska inženjerska savjetodavna tvrtka. Pružamo usluge na

području energetske učinkovitosti, obnovljive energije, okoliša i ekonomije s odgovarajućim naglaskom na socijalnom, pravnom i administrativnom okviru.

Od 1991. godine sudjelovali smo u više od 1000 projekata. Zabilježili smo puno priča o uspjehu. Ekodoma je uvijek vodeća u razvijanju usluga vezanih uz energetske učinkovitost. Nastavljamo razvijati i osmišljavati nove proizvode, sami ili u suradnji s drugim strateškim partnerima.

U projektu CONURBANT Ekodoma je imala ulogu tehničkog savjetnika grada Salaspilsa, pomažući u razvoju i provedbi SEAP-a grada Salaspilsa i druga četiri konurbacijska grada: Ogre, Ikšķile, Kegums i Lielvarde. Osim toga, Ekodoma je bila voditelj jednog od radnih paketa te je sudjelovala u partnerskim aktivnostima.

II.14. Grad Vratsa, Bugarska

Gđa. Ralitsa Geshovska
Glavni stručnjak na
investicijskim projektima

Gđa. Stanislava Peeva
Viši stručnjak na
operativnim programima

Grad Vratsa nalazi se u sjeverozapadnom dijelu Bugarske na području od 679 km². Prostire se na dijelovima Dunavske nizine i obronaka Balkanskog gorja. Sastoji se od grada i 22 sela. Grad Vratsa je administrativno središte općine Vratsa i okruga Vratsa. Nalazi se na prosječnoj visini od 410 metara.

Ovaj je grad prema površini 16. po veličini u zemlji. Od ukupno 679 km² - 370 km² je poljoprivredno zemljište, a 117 km² su šume i polja. Klima je blaga kontinentalna. Grad ima dobru infrastrukturu i povezanost.

Neki važni željeznički i cestovni koridori od nacionalne i međunarodne važnosti prolaze

kroz ovaj grad. Vratsa se nalazi na križanju dva glavna europska koridora – br. 4 i br. 7.

Prema zadnjem popisu stanovništva iz 2011. godine, okrug ima 73 894 stanovnika, a sam grad Vratsa 60 692.

Gradom upravljaju gradsko vijeće i gradonačelnik. Gradsko vijeće određuje razvojnu politiku te raspravlja o stvarima od lokalne važnosti. Ono se sastoji od 37 savjetnika. Jedna od njegovih ovlasti je definiranje iznosa lokalnog poreza koje prikuplja gradska uprava. Gradonačelnik predstavlja izvršnu vlast. On upravlja i kontrolira gradsku upravu, predstavlja grad te organizira provedbu gradskog proračuna. U ispunjavanju njegovih obveza pomažu mu četiri zamjenika gradonačelnika.

Općina Vratsa osnovala je Centar za usluge i informiranje građana koji pruža usluge vezane uz regionalno planiranje, status građana i gradsko vlasništvo.

Općina Vratsa poznata je po obroncima planine Vratsa Balkan, spilji Ledenika, Vratsata, vrhu Okolchitsa, vezanom uz smrt legendarnog pjesnika i revolucionara Hriste Boteva, po svojim zlatnim i srebrnim blagom Mogilanske mogile i po selu Rogozen te najstarijem alfabetu na svijetu. Kombinacija jedinstvenih prirodnih resursa i bogatog kulturnog i povijesnog nasljeđa čini grad Vratsu i njegovu regiju ozbiljnim kulturnim i turističkim centrom sjeverozapadnog dijela Bugarske, s velikim potencijalom za razvoj cjelogodišnjeg turizma u različitim oblicima.

Općina Vratsa bila je voditelj zadaće u Radnom paketu 2 za Očekivane rezultate 2.4. – Izvješće o otvorenim centraliziranim edukacijama. Druga otvorena edukacija pod nazivom „Lokalno vodstvo u korištenju održive energije“ održana je u Bruxellesu, pri Odboru regija, 27. lipnja 2013. godine, u okviru Konferencije o politici na visokoj razini koja se održavala tijekom EUSEW-a 2013. Glavni organizator zajedničkog događanja bila je općina Vratsa, uz podršku Gospodarske komore Vratsa i pet projekata financiranih kroz IEE program, ili točnije, projekata CONURBANT, LEAP, Covenant capaCITY, ERENET i CASCADE.

Općina Vratsa organizirala je 5. sastanak partnera na projektu 26. lipnja 2013. godine, dan prije Međunarodne zajedničke radionice. Tijekom tog sastanka i druge otvorene edukacije u Bruxellesu, grad Vratsa je pripremio puno materijala za diseminaciju: bilježnice, olovke, kišobrane, torbe, itd.

Općina Vratsa bila je na obuci u sklopu projekta Conurbant te je bila u grupi s općinom Salaspils, Latvija. Prvi sastanak ovih partnera održan je 8. studenog 2012. godine u Salaspilsu i Rigi. Drugi partnerski sastanak održan je 20. ožujka 2014. u Salaspilsu, a 3. u konurbacijskim gradovima. Imali smo priliku pratiti ove aktivnosti koje su poduzete radi provedbe SEAP-a.

Općina Salaspils posjetila je općinu Vratsa i 3 konurbacijske općine 3. travnja 2014. radi provođenja pregleda naših SEAP-a. Kroz sudjelovanje na sastancima u zemljama partnerima i aktivnosti naših partnera stekli smo dobro iskustvo i razmijenili dobre prakse u energetske učinkovitosti i provedbi projekta.

Općina Vratsa uspjela je uključiti 5 konurbacijskih općina u potpisivanje Sporazuma gradonačelnika. Osim toga, 6 SEAP-a je izrađeno, odobreno (od strane lokalnog općinskog vijeća) te predano projektu Sporazum gradonačelnika, koji je odobrio SEAP općine Vratsa 16. travnja 2014. godine.

Općina Vratsa organizirala je 2 lokalne edukacije krajem 2011. godine, zatim 4 lokalna foruma (gradovi Mizia, Oryahovo, Vratsa i Krivodol) u 2013. godini te 3 radne grupe u 2013. godini.

Općina Vratsa i njezinih 5 konurbacijskih gradova organizirali su godišnju manifestaciju Dan energije 2012. i 2013. godine.

U budućnosti ćemo provoditi mjere iz našeg SEAP-a radi postizanja ciljeva smanjenja potrošnje energije i emisija CO₂.

II.15. Gospodarska i industrijska komora Vratsa, Bugarska

Gđa. Iliana Philipova
Izvršna direktorica

Gospodarska i industrijska komora Vratsa osnovana je u jesen 1991. godine općom osnivačkom skupštinom. Registrirana je na Okružnom sudu pravde u Vratsi 17. studenog 1991. godine. U 2001. godini je ponovo registrirana po zakonu o neprofitnim pravnim osobama u javnom interesu. Svoje poslovanje započela je krajem 1991. godine. To je neovisna regionalna struktura Bugarske gospodarske i industrijske komore.

Misija komore je promicati razvoj povoljnog gospodarskog okruženja s ciljem razvoja poslovanja i promicanja svog rada.

NAŠI GLAVNI CILJEVI SU:

- Pružati podršku, promicati, predstavljati i štiti gospodarske interese naših članova;
 - Poticati izvoz;
 - Poticati ulazak poduzeća na europska tržišta;
 - Promicati i privlačiti strane investicije u regionalna u lokalna mala i srednja poduzeća;
 - Upoznati lokalnu upravu sa stajalištima naših članova;
 - Poticati i pružati podršku osnivanju novih poduzeća;
 - Pomagati lokalnom Uredu za rad i poticati poduzeća na otvaranje novih radnih mjesta.
- Gospodarska i industrijska komora Vratsa temelji se na načelima dobrovoljnog sudjelovanja i članstva, autonomije i samostalnog financiranja. Ona usko surađuje s lokalnim vlastima i drugim vladinim i nevladinim organizacijama, centrima civilnog društva i strukturama za poslovnu podršku iz inozemstva. Gospodarska i industrijska komora Vratsa, sa svojim regionalnim uredima u gradovima Lom, Berkovitsa i Botevgrad, sastoji se od više od 1000 poduzeća, kako privatnih tako i državnih.

Gospodarska i industrijska komora Vratsa sudjelovala je kao tehnički partner na projektu CONURBANT. Tijekom provedbe projekta Gospodarska i industrijska komora Vratsa bila je voditelj Radnog paketa br. 7 – Komunikacija, diseminacija i umrežavanje.

Njezine zadaće bile su osigurati veliku vidljivost aktivnosti i rezultata projekta na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini, promicati i pružati podršku inicijativi Sporazum gradonačelnika te kapitalizirati sinergije s drugim relevantnim projektima i inicijativama.

Gospodarska i industrijska komora Vratsa je na početku projekta osnovala ured za PR i diseminaciju čiji je cilj bio prikupljanje informacija i rezultata od svih partnera na projektu te diseminacija tih informacija na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini. Gospodarska i industrijska komora Vratsa izradila je komunikacijsku strategiju i dizajnirala komunikacijske alate radi stvaranja korporativnog identiteta projekta kojeg je trebalo napraviti na početku projekta.

Tijekom projekta je Gospodarska i industrijska komora Vratsa provela sljedeće zadaće:

- Izrada plana za diseminaciju i komunikaciju
- Tehnička podrška za web stranicu projekta
- Javna lista za slanje s pretplatom za primanje redovitih izvješća o napretku projekta
- Prikupljanje informacija o diseminaciji projekta od svih partnera na projektu – članaka, materijala o sudjelovanju/organizaciji manifestacija, organizaciji Dana energije i drugih događaja i aktivnosti diseminacije
- Sudjelovanje i diseminacija projekta na nacionalnim/europskim događanjima, sajmovima, radnim grupama, itd.
- Izrada 2 letka o projektu
- Izrada 4 e-newslettera
- Izrada finalne brošure o projektu
- Podrška rastućem broju gradova i općina koje potpisuju Sporazum gradonačelnika
- Tehnička podrška općini Vratsa u svim aktivnostima na projektu, osobito u organizaciji njezinih lokalnih foruma, edukacija i radnih grupa, pružanje podrške organizaciji Međunarodne radionice u Bruxellesu.

Završna konferencija projekta CONURBANT- 24/04/2014 – Osijek, Hrvatska

III. PRIČE O USPJEHU

Tijekom provedbe projekta bilo je puno situacija u kojima su partneri osjetili da su dosegli vrhunac, da je određena aktivnost vezana uz održivu upotrebu energije imala nevjerojatno pozitivno djelovanje, ili da je dijalog s dionicima dosegao novu razinu razumijevanja i posvećenosti.

U daljnjem tekstu slijede neke od priča o uspjehu koje su ispričali partneri projekta

CONURBANT ili gdje su njihovi projekti vezani uz energiju dodali vrijednost projektu CONURBANT, u nadi da će poslužiti kao inspiracija drugim gradovima širom Europe koji počinju svoju avanturu uz zajednice za održivu upotrebu energije, izradu SEAP-a te partnerski pristup.

Freiburg, Listopad 2013 – Zajedničko studijsko putovanje

Ono što po mišljenju koordinатора predstavlja najbolju priču o uspjehu bila je interakcija s drugim IEE projektima. Počevši od prvog Zajedničkog sastanka u Bruxellesu u ožujku 2012. s koordinatorima projekata LEAP,

CASCADE, Covenant CapaCity i ERENET pa do Zajedničke međunarodne radionice koja je organizirana također u Bruxellesu tijekom manifestacije EUSEW 2013. s 4 voditelja drugih projekata, pa preko organizacije dva Zajednička studijska putovanja (jedno u Freiburgu u listopadu 2013. godine i drugo u Padovi i Vicenzi u travnju 2014. godine), ova sinergija je predstavljala odličnu priliku za poboljšanje znanja i izgradnju kapaciteta za sve, kako male tako i srednje gradove.

U njemački grad Freiburg došlo je preko 180 sudionika koji su predstavljali gradove iz 18 europskih zemalja, uključujući gradonačelnike, zamjenike gradonačelnika te voditelje jedinica lokalne uprave. Došli su da bi nešto naučili iz radikalnih napora grada usmjerenih na poboljšanje energetske učinkovitosti. Studijsko

putovanje i radionica održavali su se od 23. do 25. listopada u okviru projekta Covenant CapaCITY, u suradnji s projektima Conurbant i LEAP.

„Bilo je inspirativno čuti o tome kako je grad energiju pretvorio u moćan alat za poboljšanje održivosti. Studijsko putovanje i radionica pružili su bogatstvo ideja koje se mogu prilagoditi našem vlastitom kontekstu“, rekao je Antonio Marco Dalla Pozza, Savjetnik za održivost i planiranje talijanskog grada Vicenze. Sudionici su iz prve ruke mogli čuti prikaze izazova s kojima su se suočili i rješenja koja su pronašli tijekom provedbe energetske politike Freiburga koja je služila kao primjer. Radionica pod nazivom „Nabava i financiranje lokalnih obnovljivih izvora energije“ održala se drugog dana ovog zbivanja te je bila usmjerena na poboljšanje financijskog pristupa širenju prakse održive energije, teme koja je osobito važna u vrijeme sveopćih financijskih mjera štednje u Europi. Više od 40 sudionika iz 14 europskih zemalja sastalo se u Padovi i Vicenzi u Italiji da bi nešto naučili iz primjera napora koje je ovaj grad uložio u provedbu lokalnih aktivnosti za održivu energiju. Ovo studijsko putovanje održano je od 16. do 17. travnja u okviru projekta Covenant CapaCITY, u suradnji s projektom CONURBANT.

Lokalne uprave i predstavnici njihovih organizacija mogli su iz prve ruke čuti o izazovima s kojima su se suočili i rješenjima koja su pronašli tijekom provedbe energetske politike i klimatske politike u ova dva grada.

Među sudionicima bilo je nekoliko stručnjaka koji su ponudili svoju stručnost za pružanje podrške izgradnji kapaciteta lokalnih kreatora politike i tehničkog osoblja širom Europe u sklopu ovog projekta.

„Oduševljen sam time što se suradnja između projekata CONURBANT i Covenant CapaCITY nastavlja nakon uspjeha Zajedničkog studijskog putovanja vezanog za lokalne obnovljive izvore u 2013. godini“, rekao je Antonio Marco Dalla Pozza, Savjetnik za održivost i planiranje talijanskog grada Vicenze. „Bilo nam je zadovoljstvo pokazati i predstaviti neke od najboljih praksi u Vicenzi, kao što je „VELOCE“ (Vicenza Eco Logistics City Center – Centar grada Vicenze za ekološku logistiku) te se nadamo da smo sudionicima dali neke ideje koje mogu prilagoditi vlastitom kontekstu.“

„Doista sam ponosna što smo bili domaćini studijskog putovanja u sklopu projekata CapaCITY i Conurbant“, rekla je Marina Mancin, Savjetnik za okoliš talijanskog grada Padove. „Naša posvećenost potvrđuje da smo vodeći grad u nacionalnom okruženju i da će razgovor između europskih gradova o aspektima ublažavanja posljedica klimatskih promjena sigurno poboljšati naše buduće aktivnosti vezane uz klimu.“

Time je intenzivna sinergija koja je spontano nastala na ovim projektima omogućila političarima i tehničarima da se sastanu, razmjenjuju ideje, znanje, strahove, kao i priče o uspjehu, potičući manje iskusne gradove da se upuste u provedbu upravljanja energetskom politikom.

Grad Osijek je organizirao završnu konferenciju projekta Conurbant

Završna konferencija projekta Conurbant održana je u Osijeku, u Hrvatskoj, dana 24. travnja 2014. Odlučili smo je organizirati kao događanje koje će dati uvid u zadane ciljeve Europe 2020 vezane za klimatske promjene te sve glavne ideje koje su rezultirale projektom Conurbant, kao što je rješavanje pitanje prekomjerne emisije CO₂ i izrade SEAP-a, što znači biti potpisnik Sporazuma gradonačelnika, podijeliti dobre prakse gradova tutora, kao i predstaviti koncept i rezultate uzajamnog partnerskog pristupa. Zadatak nam je bio privući širu publiku i važne lokalne dionike, te smo stoga, kao jednu od tema, predstavili i

hrvatske napore u postizanju ciljeva Europe 2020. Konferencija je bila podijeljena u četiri tematska dijela.

Prvi se dio odnosio na smanjenje emisije CO₂ i energetska učinkovitost u Republici Hrvatskoj. Pozvali smo Ministarstvo gospodarstva Republike Hrvatske kako bi predstavili pravne okvire postizanja zacrtanih ciljeva Europe 2020 u području potrošnje energije i smanjenja emisije CO₂, Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost kako bi pružili uvid sudionicima u mogućnosti financiranja energetske održivog razvoja u Hrvatskoj i na kraju udrugu DOOR iz Zagreba, kako bi predstavili postupak izrade SEAP-a.

Drugi dio je bio posvećen upoznavanju sudionika s inicijativom Sporazuma gradonačelnika kao i privlačenju novih potpisnika inicijative. Gđa. Elodie Bossio iz Ureda Sporazuma gradonačelnika iz Bruxellesa predstavila je inicijativu putem video konferencije. Hrvatska postignuća potpisnika Inicijative predstavio je Hrvatski klub potpisnika Sporazuma gradonačelnika.

Treći i četvrti dio konferencije bili su isključivo posvećeni postignutim rezultatima i iskustvima partnera na projektu Conurbant. Rezultati projekta su predstavljani kratkim filmom, a gradovi Alba Iulia i Padova, kao gradovi tutori, sudionicima su predstavili dobru praksu i iskustva u iskorištavanju sredstava iz EU fondova.

Partnerski pristup, kooperacija na projektu i mogućnost stvaranja novog budućeg partnerstva predstavljani su tijekom četvrtog dijela konferencije organiziranog kao panel rasprava između koordinatora projekta, gradova tutora, tehničkih partnera i gradova učenika. Panel rasprava je moderirana od strane Ekodome iz Latvije.

Na konferenciju su bili pozvani, ne samo projektni partneri, već i drugi važni dionici zainteresirani za ovu temu iz Hrvatske, Mađarske, Bosne i Hercegovine i Srbije te javnost. Konferencija je bila odlično posjećena i na kraju je privukla 71 sudionika predstavnika projektnih partnera, tehničkih partnera, gradova konurbacije, hrvatske javnosti i važnih dionika.

Konferencija je imala i odličnu medijsku pokrivenost. TV prilog je prikazan u najgledanijem terminu regionalne TV postaje. Kratke najave, izvještaji i članci su objavljeni i u regionalnim novinama i važnim nacionalnim, regionalnim i lokalnim web portalima. Dijeljeni su i projektni leci te drugi materijali kojima se povećava vidljivost projekta.

Na kraju možemo zaključiti kako je organizirana vrlo uspješna radionica, koja je uspjela zainteresirati sve važne dionike te privući oko javnosti na projekt Conurbant i njegove ciljeve.

Uspješna međunarodna radionica „Lokalno vodstvo u korištenju održive energije“

Na Odboru regija 27. lipnja 2013. u Bruxellesu, općina Vratsa uspješno je održala drugu CONURBANT međunarodnu radionicu „Lokalno vodstvo u korištenju održive energije“.

Ovaj događaj je organiziran u okviru Konferencije za politiku na visokoj razini održanoj tijekom EUSEW-a 2013.

Glavni organizator ove zajedničke radionice bila je općina Vratsa uz podršku Gospodarske komore Vratsa i pet projekata koji su financirani u sklopu programa IEE, točnije, projekata CONURBANT, LEAP, Covenant capACITY, ERENET i CASCADE.

Cilj ove radionice bio je povećati broj gradova i općina koje će potpisati Sporazum gradonačelnika te im pomoći u izradi, provedbi i praćenju njihovih SEAP-a kao odgovora na izazov energetske i klimatske ciljeve za 2020.

godinu. Prvi dio radionice bio je posvećen lekcijama naučenima u izradi i provedbi SEAP-a, uključujući primjere i dobru praksu, faktore uspjeha i prepreke. Osim toga, predstavljen je utjecaj i učinkovitost partnerskog pristupa te kako ga koristiti.

U drugom dijelu radionice su govornici iz Izvršne agencije za konkurentnost i inovacije u Bruxellesu predstavili nove financijske mogućnosti - Horizon 2020, Intelligent Energy Europe, ELENA Facility, Enterprise Europe Network i druge planove, kao i njihovu viziju za sljedeće programsko razdoblje. Naši partneri su predstavili neke od najboljih praksi.

Konferencija je bila popraćena velikim interesom te je na njoj sudjelovalo preko 50 sudionika. Bila je organizirana kao otvorena edukacija za lokalne uprave koje su zainteresirane ili namjeravaju ili su nedavno potpisale Sporazum gradonačelnika te im je potrebna partnerska podrška za provedbu njihovih tehničkih aktivnosti. Sudionici su u odnosu na prvu radionicu bili drukčiji – partneri iz konzorcija, predstavnici EACI-ja, konzultantske tvrtke, koordinatori i predstavnici drugih, sličnih projekata u sklopu programa IEE. Jedan od najvažnijih rezultata ovog drugog zbivanja bili su suradnja i sinergija između 5 projekata u sklopu programa IEE

(CONURBANT, LEAP, Covenant capaCITY, ERENET i CASCADE) te sudjelovanje predstavnika EACI-ja kao predavača.

Drugi važan rezultat bilo je predstavljanje alata za partnersko učenje (razmjene između partnera, mentorstvo, studijska putovanja, itd.) koji je korišten kao pomoć lokalnim i regionalnim predstavnicima vlade i tehničkom osoblju koje će donijeti učinkovitu lokalnu energetska politiku te ispuniti ciljeve EU u vezi klime i energije za 2020. godinu

Organizacija foruma u Osijeku

Za vrijeme izrade SEAP-a bilo je obavezno organizirati forume o pronalaženju savršenih mjera koje će odgovarati potrebama grada i svih njegovih stanovnika u postizanju cilja smanjenja emisije CO₂ i izgradnje održivog energetski učinkovitog društva. Prema planu projekta, za sve naše konurbacijske gradove te za grad Osijek bilo je predviđeno organiziranje foruma.

Iako smo mislili da će najveći problem biti pridobiti dionike u svim gradovima da sudjeluju u našim događanjima, pokazalo se da su naši strahovi neutemeljeni. Također je bilo važno uspostaviti dobru povezanost s konurbacijskim gradovima, tako da možemo komunicirati o svim potrebnim organizacijskim pitanjima.

Razgovarali smo o tome kako bi to bilo najbolje organizirati te smo odlučili organizirati neformalnu raspravu između svih važnih dionika u gradovima te pronaći dobrog i pouzdanog stručnjaka koji će sudionike voditi kroz proces izrade najboljih mjera za SEAP. Stoga smo angažirali moderatora koji je imao veliko iskustvo na području energetske

učinkovitosti, emisije CO₂ i izrade SEAP-a, ali i u moderiranju ovakvih događanja.

Održali smo ukupno pet foruma, po jedan za svaki konurbacijski grad i jedan za naš grad i uspjeli smo okupiti sve važne dionike iz svih ciljanih gradova. Pozvali smo javni i privatni sektor, fakultete, škole, stručnjake na područjima vezanima uz temu (izvođače energetskih pregleda, građevinske inženjere, električare, stručnjake za sustave grijanja/hlađenja), nevladine organizacije, itd.

Svi su temu smatrali važnom i zanimljivom te su rado dali svoje viđenje najboljih mjera za smanjenje potrošnje energije i emisije CO₂. Politikari i predstavnici lokalne uprave također su bili prisutni i aktivno su sudjelovali u

raspravi. Svi forumi su također bili medijski pokriveni.

Rezultat ovakvog načina vođenja foruma bio je veliki broj sudionika, plodna rasprava i usklađivanje interesa svih dionika da bi se postigao najbolji cilj. Ali najbolje od svega je

bilo to da su narod i njegovi političari sjeli i zajedno odlučivali o najboljem interesu njihovih rodni gradova te su time također doprinijeli globalnoj borbi s klimatskim promjenama.

SOGESCA je pružila podršku gradovima i općinama talijanskog konzorcija

SOGESCA je pružila podršku gradovima i općinama talijanskog konzorcija u dobivanju stvarnih podataka o potrošnji električne i toplinske energije na lokalnoj razini. U Italiji trenutno podaci o potrošnji električne energije i plina na razini grada ili općine nisu javno dostupni. Zahvaljujući suradnji sa SOGESCA-om, gradovi koji su sudjelovali u projektu

CONURBANT bili su u mogućnosti dobiti informacije o potrošnji toplinske i električne energije na svom području u privatnim sektorima kao što su industrijski, stambeni, komercijalni i poljoprivredni sektor. Sve informacije o potrošnji direktno su osigurala komunalna poduzeća zadužena za distribuciju u svakoj od općina uključenih u projekt.

Zeleni festivali na Cipru

Grad je potpisao Sporazum gradonačelnika uz obavezu smanjenja emisije CO₂ za 20%, što iznosi 141 126 tona CO₂.

Nakon potpisivanja ovog sporazuma uslijedila je uspješna organizacija 2 Dana energije u Limassolu (jedan u 2012. i jedan u 2013. godini), s više od 1000 sudionika svake godine. Cilj je bio prenijeti informacije o projektnim aktivnostima i javnosti predstaviti dragocjene informacije vezane uz pametnu upotrebu energije, recikliranje i obnovljive izvore energije. Ova manifestacija je postala popularna i nastavit će se i po završetku projekta CONURBANT.

Dvije aktivnosti vezane uz razvoj zelenih površina već se provode u ovom gradu.

Energetski projekt u Salaspilsu

27. srpnja 2012. godine u Salaspilsu je položen kamen temeljac za kotlovnicu i kotao na drvenu sječku. Ukupna sredstva za ovaj projekt iznosila su 1,95 milijuna eura. Projekt je realiziran uz pomoć Kohezijskog fonda EU. U kotlovnici će se proizvoditi 7 Megawatta (MW) snage, omogućavajući djelomični prijelaz s upotrebe prirodnog plina na ekološke obnovljive izvore energije – drvenu sječku – u proizvodnji topline. Nova kotlovnica otvorena je 12. prosinca 2012. godine, a u njoj se proizvodi 36% toplinske energije kojom se opskrbljuju potrošači. Ostatak toplinske energije se dobiva iz plinske kotlovnice (19%) i kogeneracije (45%).

Diverzifikacija goriva za stanovništvo Salaspilsa znači manju ovisnost o gorivu iz uvoza – prirodnom plinu.

Potrošnja toplinske energije po završetku nove kotlovnice u sljedećoj godini (2013.) je smanjena s 60,81 EUR/MWh u 2012. godini na 56,42 EUR/MWh u 2013. godini. Ušteda energije iznosi 4 744 CO₂t/godišnje.

Također su u zgradama koje dobivaju toplinsku energiju iz toplana instalirani sustavi za očitavanje na daljinu, pa svi upravitelji zgrada mogu pročitati ovu informaciju o potrošnji toplinske energije na web stranici Toplane u Salaspilsu.

Primjena sustava za upravljanje energijom (engl. Energy Management System (EMS)) u gradskim objektima u Temišvaru

Gradski objekti u Temišvaru uključuju više od 230 obrazovnih ustanova (vrtića, škola, srednjih škola i viših škola), bolnica, umjetničkih centara, sportskih dvorana, gradskih stanova i uredskih zgrada.

Iz gradskog proračuna se za troškove energije za sve gradske objekte u Temišvaru godišnje izdvaja oko 18 milijuna RON-a (oko 4 milijuna eura). Glavni cilj lokalne javne uprave je poboljšati energetske učinkovitost u gradskim objektima. U tu svrhu obavljaju se radovi restauracije i obnove u određenom broju objekata u gradskom vlasništvu. Oni uključuju obnovu i nadogradnju tehničkih instalacija, hidro-izolaciju, zamjenu stare stolarije te krovnu izolaciju. Daljnje poboljšanje – projekti energetske učinkovitosti – u gradskim objektima ovise o Investicijskim planovima grada za razdoblje od 2014. do 2020. godine.

Na lokalnoj je razini do primjene EMS-a u gradskim objektima došlo uslijed shvaćanja važnosti mjera za postizanje energetske učinkovitosti, osobito potrebe za praćenjem potencijala za uštedu energije koja omogućava racionalno korištenje energije i dugoročnu korist od investiranja u energetske učinkovite rješenja.

EMS u Temišvaru je alat razvijen on-line, u kojemu je svaka gradska zgrada registrirana te se u njemu pohranjuju informacije vezane uz ukupnu potrošnju energije, podaci o računima za režije, očitavanja, broj korisnika, itd.

Nakon procesa prikupljanja podataka, EMS kreira izvještaje na temelju pohranjenih podataka, dajući podatke o potrošnji energije, usporedne izvještaje između sličnih objekata, rangiranje objekata na temelju energetske učinkovitosti, itd.

EMS je važan instrument koji gradu omogućava praćenje potrošnje energije u zgradama, predviđanje potrošnje i računa, određivanje prioriteta za investicije prema stanju u kojem se pojedina zgrada nalazi, uštedu novca i povećanje svijesti građana o konceptu racionalnog korištenja energije.

U svakom objektu u gradskom vlasništvu imenovana je jedna osoba koja je zadužena za energiju. Ta osoba je educirana i obavlja detaljno definirane dužnosti. U isto vrijeme izrađena je potpuna baza podataka za svaku zgradu.

Primjena EMS-a važan je korak u praćenju mjera SEAP-a, što se odnosi na gradske zgrade, opreme i objekte.

Izrada ovakvog važnog alata u vrlo kratkom vremenu u velikom gradu smatra se uspjehom. Osim toga, baza podataka će biti redovito ažurirana, da bi se omogućilo natjecanje između upravitelja zgrada kod referentnih zgrada. To će također biti alat pomoću kojeg će se određivati gdje je najveći potencijal za uštedu energije, a uz najmanji trošak.

Energetski projekti u gradu Aradu financirani iz Švicarsko-rumunjskog programa suradnje za smanjenje ekonomskih i socijalnih razlika unutar proširene Europske unije

Cilj 1 Ciljanog područja 4 – „Poboljšanje okoliša“

U studenom 2011, Arad je odabran između 23 prijavitelja, kao jedan od 4 rumunjska grada korisnika bespovratne financijske pomoći za

energetske projekte u sklopu Programa švicarsko-rumunjske suradnje.

Glavni cilj programa je dati podršku gradovima korisnicima u strukturiranju njihovog pristupa gospodarenju energijom, stvaranju i

određivanju prioriteta mjera za poboljšanje načina korištenja energije, povećanja energetske učinkovitosti i smanjenje emisije CO₂.

Konačni cilj programa je dobiti certifikat za aktivnosti koje se tiču energije kao i Europsku energetska nagradu (EEA).

7. rujna 2012., Arad je potpisao ugovor za davanje licence, koji mu je omogućio da se prijavi na EEA. Koncept „Energy Cities“ je uveden u 4 odabrana grada te se započelo s implementacijom 10 investicijskih projekata za razvoj energetske infrastrukture u vrijednosti

37 milijuna CHF. Od toga će Arad provesti dva projekta: „Obnovu distributivne mreže toplinske energije u Aradu i izmjenu toplinske podstanice u Okrugu Aradul Nou“ (6.273.000,00 CHF) i „Proširenje mreže javne rasvjete u gradu Aradu i primjena fotonaponskih panela za jedan dio opskrbe“ (2.671,50 CHF).

17. rujna 2013. Grad Arad je potpisao Ugovor za pomoć dodijeljenu u okviru Programa za pripremu provedbe projekata koji će se provoditi.

Projekt 3L Manje energije, manje troškova, manje utjecaja (engl. Less energy, Less cost, Less impact) (ELENA) (2013.-2016.)

Provincija Padova u uskoj suradnji s provincijom Rovigo i gradovima Padova i Rovigo, pružit će podršku gradovima u pripremi zajedničkih poziva na natječaj i u pregovaranju o uvjetima ugovora za pojedinačne potprojekte u sklopu modela ESCO. Zajednički natječaji će tada biti objavljeni, a rezultat će biti zasebni ugovori s pojedinačnim gradovima. Provincija Padova osnovat će jedinicu za provedbu projekta pri čemu će zaposliti četiri nove osobe. Osim toga, tražit će se vanjski stručnjaci za energetske preglede, pravnu, ekonomsku i inženjersku podršku u procesu natječaja i praćenja projekata. Projekt pokriva područja provincija Padova i Rovigo te je organiziran u dvije linije intervencije:

1. Energetska učinkovitost u javnim objektima: uključeno je 646 javnih objekata, uglavnom škola, sportskih objekata i ureda.

2. Energetska učinkovitost za sustave javne rasvjete: 38 gradova i općina je odlučilo postići energetska uštedu tako što će uslugu javne rasvjete povjeriti trećim osobama (*outsourcing*), kroz projekt 3L: to bi se moglo postići kroz zamjenu velikih žarulja modernim

tehnologijama i upravljanje sustavima rasvjete pomoću uređaja za daljinsku kontrolu.

Program investicija usmjerit će se na slijedeće sektore:

- Energetska učinkovitost u zgradama (646, uglavnom škola, sportskih objekata i ureda).
- Energetska učinkovitost za sustave ulične rasvjete (38 gradova)
- Proširivanje lokalne toplinske mreže općine Este da bi se na nju moglo spojiti 10 javnih objekata nakon što budu obnovljeni prema principima energetske učinkovitosti (pet škola, četiri sportska objekta, Gradska vijećnica i javni ured) kao i drugi privatni korisnici. Toplinski sustav trenutno se snabdijeva toplinom iz obnovljivih izvora energije pomoću vrlo učinkovitog CHP sustava (kombinirana toplina i energija) koji koristi prirodni plin te će biti izgrađen dodatni CHP pogon za opskrbu proširene toplinske mreže.

Investicija:

- 60,4 milijuna €

Očekivani rezultati:

- Ušteda energije od 53 000 MWh/godišnje
- Visoko učinkovita energija iz CHP sustava 17000 MWh/godišnje

Projekt „Pametno kretanje na metropolitanskom području Alba Iulije“

Projekt „Pametno kretanje na metropolitanskom području Alba Iulije“ predstavljao je veliki izazov za naš grad, jer su po prvi puta u Rumunjskoj tvrtka za javni prijevoz i lokalna uprava uveli Metropolitanski

transport. Naš Sustav Metropolitanskog transporta funkcionira odlično te je prvi tog tipa u Rumunjskoj.

Alba Iulia Udruga za razvoj povezanosti kroz javni prijevoz osnovana je radi upravljanja

javnim prijevozom na ovom području. Partneri STP-a Alba Iulia su: lokalne uprave gradova Alba Iulia, Ciugud, Sîntimbru, Întregalde, Galda de Jos, Cricău i Ighiu.

Metropolitanski javni prijevoz uveden je u listopadu 2012. godine. Projekt će trajati najmanje 6 godina (toliko je trajanje ugovora). Sve aktivnosti STP-a Alba Iulije bile su usmjerene na povećanje kvalitete usluge i uspjeh projekta.

Od listopada 2012. godine, nakon provedbe postojećeg sustava lokalnog javnog prijevoza u Alba Iuliji (zadržavajući iste standarde kvalitete i gradove na metropolitanskog području), broj vožnji javnog prijevoza Alba Iulije i naselja na ovom metropolitanskom području (tarifne zone 2-7) porastao je za 43% od siječnja do rujna 2012. godine.

U apsolutnim je brojkama broj dodatnih vožnji mjesečno iznosio 27 300. Ako se računa po radnom danu, to je najmanje 1 050 dodatnih vožnji dnevno. To znači da je 525 posjetitelja dnevno putovalo u Alba Iuliju koristeći javni prijevoz umjesto automobila. Ako uzmemo da je prosječni broj putnika u vozilu 2,5, to znači da je u gradu svakoga dana bilo barem 210 automobila manje tijekom razdoblja najgušćeg prometa (između 7.30 i 8.15 h). To ostavlja 210 slobodnih parkirnih mjesta dnevno.

AIDA-TL princip: odustajanje od tradicionalnog planiranja javnog prijevoza kroz usmjeravanje na velike i skupe projekte te prijelaz na održivo planiranje urbane mobilnosti kroz usmjeravanje na učinkovita i postupna poboljšanja.

Glavna prednost Metropolitanskog prijevoza: omogućava integrirani javni prijevoz putnika –

međusobno povezane usluge prijevoza na geografskom području uz objedinjenu naplatu informacija o usluzi, jedinstveni sustav naplate karata i jedinstveni vozni red.

Sustav metropolitanskog prijevoza brine o svakom građaninu na ovom području: sloboda kretanja, uvjeti putovanja slični onima u Alba Iuliji za sva susjedna naselja, jedinstveni sustav naplate karata i dobre cijene.

Mjesečne i pojedinačne karte dostupne su u odgovarajućoj tarifnoj zoni, ali također i unutar nižih zona (u smislu cijene). Može se kupiti karta za tarifnu zonu 3; s istom se kartom može putovati unutar tarifnih zona 2 i 1 te se može presjedati koliko god puta je potrebno (tijekom vremenskog razdoblja za koje karta vrijedi).

Poduzeće za javni prijevoz (*Public Transport Company (STP)*) SA Alba Iulia dobilo je nagradu IRU Bus Excellence Award 2013. godine za značajna ulaganja u flotu zelenih i udobnih vozila koja omogućavaju pristup osobama s posebnim potrebama te za svoj točan raspored, objedinjeni sustav naplate karata, zadovoljstvo potrošača i politiku pružanja informacija.

Koordinator:

Grad Vicenza, Italija

G. Danilo Guarti, Comune di Vicenza, Italija

Gđa. Federica Fontana, Comune di Vicenza, Italija

E-mail: politichecomunitarie@comune.vicenza.it

<http://www.comune.vicenza.it>

PARTNERI:

Sogesca s.r.l, Italija

www.sogesca.it

Grad Temišvar – Rumunjska

www.primariatm.ro

Grad Padova – Italija

www.padovanet.it

Grad Alba Iulia – Rumunjska

www.apulum.ro

Grad Osijek – Hrvatska

www.osijek.hr

Grad Salaspils – Latvija

www.salaspils.lv

Grad Palma – Španjolska

www.palmademallorca.es

Grad Vratsa – Bugarska

www.vratza.bg

Grad Limassol – Cipar

www.limassolmunicipal.com.cy

Ekodoma – Latvija

www.ekodoma.lv

Grad Arad – Rumunjska

www.primaarad.ro

Stratagem Ltd. – Cipar

www.stratagem-ltd.com

Gospodarska i industrijska komora Vratsa

– Bugarska

www.cci-vratza.org

Albea Transenergy S.L. – Španjolska

www.albea-transenergy.com

Co-funded by the Intelligent Energy Europe
Programme of the European Union

Isključiva odgovornost za cjelokupni sadržaj ove publikacije leži na autorima. Ova publikacija ne odražava nužno mišljenje Europske unije. Ni EASME niti Europska komisija nije odgovorna za bilo kakvo korištenje informacija koje ova publikacija sadrži

